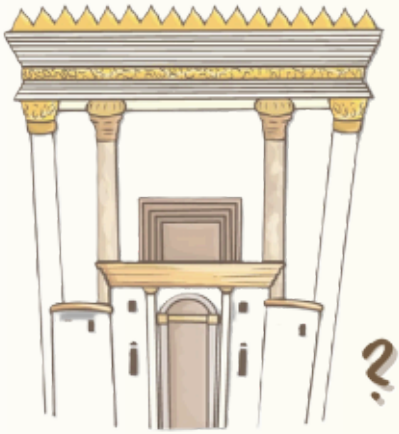
ב"ה
גליון 766 – ויקהל
י"ט אדר תשפ"ה

מי ב"א?

מדינה יהודית בדרך אמת

מאמר מאת ר' עודד כי-טוב

פורים משולש ופרה – שמחה בטהרתה

הקדמה

בגליון הקודם דברנו על הפורים המשולש שהיה לנו בירושלים בשנה זו, כפורים ה"מושלם" והמסודר ביותר, כאשר לפניו פרשיות "שקלים" ו"זכור" (=המעשים והמדות, שכנגד ה"ו שבשם הוי"ה) צמודים זה לזה (כפי ש"פרה" ו"החדש" שלאחריו, שכנגד המוחין, ה"י שבשם, לעולם צמודים, כי "אבא ואמא" (=חכמה ובינה) הם "תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין"), ואילו "שבת ההפסקה" חלה בדיוק באמצע אדר, ב-ט"ו של שושן פורים, והיא כנגד הדעת המחברת-כל, ומיוחסת למשה שנולד באדר – וכנראה גם מרדכי בדורו השקול כמותו – ובידיהם נמחה **עמלק** (והמן), "א-ל אחר שנסתרס ואין בו דעת", שכל עניינו **מליקה** ופירוד ועיקור וקרירות.

כמו-כן דברנו על הקשר בין שבת הקבועה ועומדת מימי בראשית, לפורים הבא בגורל אשר "מה' כל משפטו", והוא "מחזיר" את כל המועדים-השבתונים שישראל מקדשים, לבחינת השבת ("הגדול") שבראש כל המועדים.

כך גם עלו בידינו שתי בחינות בגורל: האחת פור המן שנהפך לפורינו, ובו חוגגים הפרזים את שליטת היהודים בשונאיהם בדרך "אתכפייא" ומלחמה, בחינת תמחה את זכר עמלק, ושושן פורים בו חוגגים את כילויו הגמור, בדרך "אתהפכא", המיוחס לשמים, בחינת **אמחה** (- מה שניתן להקביל גם ליחס שאול ודוד, או דוד ושלמה שבדורות ה-י"ד-ט"ו מאברהם),

נראה לנו נכון כעת, במוצאי הפורים, לעיין מעט בבחינה **שלישית** של פורים, בשמחה ומשתה שקיימנו השנה בירושלים ביום ט"ז (וכפשט "ולא יעבור" שעניינו "ולא יפסוק"), כי הרי השמחה היא עיקר "עשיית" הפורים, ככתוב במגילה, ומסתבר שהכוונה לא רק לעשיית החג, אלא גם לביצוע התוכן של החג, היינו מחיית עמלק בדרגה נוספת, מתפשטת והולכת.

"פסח משולש"

הקבלנו בגליון הקודם את פורים (בו מתחילים לדרוש בהלכות הפסח, ככתוב בשולחן ערוך) דפרזים ומוקפים לערב-פסח וראשון-של-פסח. בי"ד ניסן משביתים את השאור (הרומז בכל מקום ליצר הרע, וממילא לעמלק המפריד ומחמיץ ומביא מות בכנפיו) ושוחטים את הפסח, לשם אכילתו על מצות בליל ט"ו, כאשר החמץ כבר לא-ישנו בעולם ונתהפך לחמֵנו ללחם-מצה.

אבל ישנו יום נוסף המצטרף לשני הימים הללו, ויוצר כעין "פסח משולש" – הלא הוא יום **ט"ז בניסן**, יום הנפת העומר "ממחרת השבת" (- היינו ראשון של פסח, הבכור למועדים, הנקרא על-כן גם הוא "שבת"), וממנו מתחילה הספירה לקראת מתן תורה, בו נשלמת יציאת מצרים **בהלקחנו** להיות לו יתברך לעם, כלשון הרביעית מארבע לשונות הגאולה.

באיזה מובן מצטרף היום הזה לשני קודמיו ונסמך אליהם להוות "משולש" ומה מתחדש בו לענין ביעור החמץ-עמלק? קודם כל יש לזכור, כי **בו ביום נתלה המן**! שהרי בי"ג ניסן הופל הפור ובסוף שלשת ימי הצום "נשבת המן" ועבר מן העולם, כפי שהמליץ על כך הפייטן "וישבות המן ממחרת" – שהרי ביום זה פסק המן מלרדת והחלו לאכול מעבור הארץ, ככתוב ביהושע. ובדברי רבותינו אף מצינו שמצָאוֹ המן למרדכי שונה לתלמידיו בהלכות העומר, ואמר לו: מלא הקומץ שלכם גבר על אלפי ככרות הכסף שלי!

פורים של גלות, ופורים של ארץ ישראל

כפי שכבר הוסבר, פורים שבסוף השנה היהודית הוא אמנם "סוף כל הנסים" – ותכלית כל התנ"ך (וההיסטוריה) – בהיותו מברר את "צורת האדם" המתוקנת, המיוצגת על ידי אסתר ומרדכי (והיהודים בכלל: "אתם קרויים אדם"), שבידם ניתן בית המן, ההומאניסט-דקליפה, הטוען שיהודים אינם בגדר אדם. ענין זה נוגע לא רק לכל יהודי פשוט, אלא גם לכל הגויים הקרויים **בני-אדם**, היינו מתבוננים ומוטרדים בשאלה מהו ומיהו אדם, האם קוף משוכלל (כפי שטוען המן-עמלק), או צלם אלקים.

משום כך סיפור הפורים מתרחש ב"שדה שלהם", בגלות בקרב האומות, כאשר אנו עודינו "עבדי אחשוורוש", שהרי לשם כך גלו ישראל, "להוסיף עליהם גרים" – ללקט ולהבהיר ולגלות את ה"ניצוצין קדישין", חלקי האור והטוב והיופי שישנם בכל אדם באשר-הוא-אדם וללחום באופציה העמלקית.

אבל האומנם זו תכלית הכוונה? הרי בגלות קיימת תמיד סכנה של "ואבדתם בגויים", ככתוב בתוכחה, כי תוך כדי המאבק הסיזיפי בעמלק עלולים גם אנו עצמנו לכלות את כל כוחותינו, ולמות חס ושלום, וכידוע ש**משיח בן יוסף** הפועל בגויים וזה עניינו **להוסיף** גרים, נמצא תדיר בסכנת מיתה, וכפי שאמרת אסתר (בת בנימין אחי-יוסף) "כאשר אבדתי אבדתי" ולא נודעו עקבותיה (אף שמן הסתם מסירותה היא זו שתגרום בדרכים נסתרות להתעוררות העתידית של האובדים והנדחים), והרי משום כך כדברי חכמים, אין אומרים הלל בפורים, כי אין אנו "עבדי ה'" בגלוי, ואף שם שמים אינו יכול להופיע מפורש במגילה!

תכלית הכוונה היא **מלכות ישראל בארץ ישראל**, בהר בית ה' הנצב בראש-הרים ו**נוהרים** אליו עמי-תבל להתגייר וללמוד ארחות חיים ותורת אדם. רק כך נמחית בסופו של דבר האופצייה העמלקית, והמלך מבית דוד-יהודה (שחָדְשׁוֹ **ניסן** ראש השנה למלכים) הוא זה המצווה – ויכול באמת – להכרית עד-גמירא את זרע עמלק מן העולם!

נראה בדרך אפשר, כי עניין זה מסתתר בדרך רמז בפרשת העומר שביום ט"ז ניסן, השלישי להשבתת השאור. פרשת העומר פותחת ב"כי תבואו אל הארץ וקצרתם את קצירה" ומסיימת "ובקוצרכם... לא תכלה פאת שדך ולקט קצירך לא תלקט, לעני ול**גר** תעזוב אותם", ונוכל לומר: הפסח הוא חג "דתי" שאינו תלוי בארץ, אך נסמך אליו ואל השבתת השאור שבו, ענין אנושי-ארצי של הקרבת עומר השעורים ומתנות עניים ו**גרים**, כהכנה למתן תורה שנועדה באמת גם לכל באי עולם שיעלו ויבואו אל הר ה', כפי שנחלצו ישראל בראשיתם מרפיון הידים תולדת עמלק, ובאו לסיני לקבל את התורה "תורת האדם". היום הנאות להתחיל בזה הוא יום השבתת המן האגגי, וגם יום הפסקת המן-לחם-המדבר (הרומז לגלות, "מדבר העמים"), וראשית כניסת ישראל לאכל מעבור הארץ ולכונן בה את מלכותם העצמאית.

ושלישי של פורים המשולש, ט"ז באדר, המקביל לט"ז בניסן, ובו כבר עבר רובו של אדר ומתחילים "להריח" את ניסן, שמחתו רומזת ומתקשרת לבחינה זו של מחיית עמלק הארצישראלית, כעבדי ה' בארץ מלכותו השואבת אליה את הגויים כולם.

שלישיות נוספות

אם דברנו על י"ד וט"ו אדר כאיתכפיא ואתהפכא – מושגים מקבילים למדי לתשובה מיראה (העושה זדונות כשגגות) ותשובה מאהבה (המהפכת זדונות לזכיות) – נוכל לצרף אליהם **תשובה משמחה** ולייחסה ליום ט"ז בירושלים, בו מקיימים שמחה "נטו", ללא כל "מתח" ומאמץ של מצוה וזכירה דתית-תורנית. כדברי ר' יהושע במסכת סנהדרין פרק "חלק", בניסן עתידין להגאל, ואם אין ישראל עושים תשובה מתוך עצמם, הקב"ה מעמיד עליהם (כנראה באדר) מלך קשה כהמן ועושים תשובה ונגאלים! ונראה כי סוף ותמצית ענין זה מתרחש בתשובה משמחה, כידוע שתשובה היא מושג נרדף לגמרי בזוהר לספירת הבינה (על שם הכתוב "ולבבו יבין ושב"), וכן שמחה מקורה בבינה-אמא (- "אם הבנים שמחה"), ועל כן בבינה "נמתקים הדינים בשורשם", ב"שמחה בטהרתה" (כביטוי שטבע הרבי מליובביץ'), באין שטן ואין פגע רע [בעוד שמאמצי התשובה מיראה ומאהבה, מתייחסים לגבורה והוד, המשתלשלים מן הבינה בקו שמאל של הספירות, ודי למבין].

ובהתאם לכך, נוכל לצרף אל שתי הדמויות המייצגות את י"ד ו-ט"ו, דוד ושלמה (כנ"ל), את **משיח** בן דוד שיתגלה במהרה בימינו, שהוא גואל אחרון הנחלץ לשליחותו מתוך שמחה (כפי שמעיד שמו **משיח-יִשְׁמח-ויְשַׁמח**), ויעלה בידו להביא ל**שלֵמוּת** (בגימטריא **ביאת המשיח**) סופית שאין לה בטָלָה. [וכפי ששמעתי ממורי: **אדם** בראשי התיבות **א**דם **ד**וד **מ**שיח כנודע, מקביל ל**איש** – בראשי התיבות **א**הבה **י**ראה **ש**מחה!].

וכך לענין המקומות, ניתן ליצור שלישיה של: פורים של העולם כולו; של ארץ ישראל, ושל ירושלים, או בארץ עצמה: פורים של כל הארץ; של ירושלים, ושל המקדש (המקביל לסיני, ועמלק העומד בדרך סיני, אף הוא "פושט ידו בזבול" ואינו מוכן לאפשר ירידת שכינה אל הממשות, ואכמ"ל).

פרשת ויקהל ופרה

מתוך האמור נוכל להתחבר היטב לפרשת **ויקהל** העוסקת בבנין המשכן בפועל (על ידי בצלאל, העומד **בצל-א-ל**, הווי אומר כאן למטה, ולא כמשה המצַוה בפרשת תרומה, ש"ראשו בשמים", במוחין). עצם בניית המשכן לה' כאן על הארץ, בהתנדבות שמֵחה ונלהבת של כל העם, קטנים וגדולים, אנשים ונשים, היא גופה מוחה את עמלק המנתק ומולק, ומראה שאכן "יֵשֵב אלקים על הארץ" ויתיישב הענין האלקי היטב בלב כל אדם באשר הוא.

ופרשת פרה העוסקת בטהרה מטומאת-מת, אבי-אבות-הטומאה, היא כמובן רומזת על אפשרות תיקון החטא הקדמון שהביא מיתה לעולם בעצת הנחש שבפיו שרש "המן-מן-התורה" כדברי רבותינו. וזאת על ידי הרעיון המובָע בפי ר' משה הדרשן המובא ברש"י פרשת חוקת: "תבוא אם (-בינה-אמא כזכור) ותקנח צואת בנה" (-העגל, שהוא החטא הקדמון הישראלי), הרומז לכך שבסופו של דבר הא-ל המוליד הכל "לוקח על עצמו" את כל חטאי האדם שיצר, והוא בידו כחומר ביד היוצר, שהרי הכל טמון בידיעתו המאוחדת עימו לגמרי, אלא שאם כן בטלה בחירת האדם (המשתלשלת מבחירת ה' עצמו, והרי הוא "בוחר" לדעת את הטוב ולא את הרע, ונמצא שכשאתה סומך מראש על ידיעת-כל של ה' אתה כביכול "מכריח" את ה' לדעת את הרע בניגוד לרצונו, וגדול עוונך מנשוא), ובכלל: אילו באמת היית מודע לידיעת ה' בשעת העבירה, וודאי לא היית עושה אותה, אלא שעשית מה שעשית כגונב דעת העליונה, ולכן אינך זכאי להיפטר בטענת הידיעה! אולם לאחר שנכשלת בבחירה וקבלת עליך ייסורים (הרמוזים בשריפת הפרה), אפשר לך להוולד מחדש מתוך האפר ולהעמיק ולהבין למפרע שאכן לא בא החטא אלא לשם התשובה אל הידיעה האלקית החובקת-כל, וכל חטאיך יהיו אז כשנים הללו הסדורות מששת ימי בראשית, ולכן כשלג ילבינו, ויתברר שכל חטא ומיתה ופחד ועמלק אינו אלא "לַפָּנים", ומעיקרו לא היה ולא נברא. ואין לך שמחה בטהרתה כגילוי הזה. אלא ששוב, רק משה רבינו ש"לא היה תחת כיפת הרקיע" (-ביטוי של רבי צדוק הכהן זי"ע) בעת העגל, הוא שיכול לטעון טענה זו בעבור כל החוטאים, בלי ש"תטמא טהורים" – שתביא אותו לידי הפקרות וקלות ראש, ובזה נתעצם כל ארבעים יום האמצעיים בכדי לכפר על ישראל, והוא לבדו היודע את סוד הפרה, את ה**פרה**ד**אוכס** (...) הנושא שני הפכים ומרימם למקום שאינם הפכים כלל. ודי בזה למבין.

מכאן עולה גם הקשר (הלשוני והענייני) שבין **פורים ופרה**, ובלשון פרקי אבות נאמר: אם יש דעת (חיבור בפורים) יש בינה (טהרה-מעיקרא מכל חטא ומיתה), ויש חיים (דווקא) אחר המות. ו"מה יעשה אדם ויחיה – ימית עצמו" (תמיד לב.א).

ובמדינת ישראל-בארצו דהאידנא –

עדיין לא השכלנו לחיבור הגון בין יהודיות ואדמיות, בין פורים לפסח וממנו למתן תורת האדם. עדיין מתעקשים מתוך פחדי-שוא לסגל-לנו צורת-אדם מן החוץ, מעולם הגויים הנגוע בהומאניות נוסח המן ומצפה מאתנו לתורה חדשה, ועל כן ערבה כל שמחה וטהרה ושכינה – "אין אמת ואין חסד ואין דעת-אלקים בארץ" (הושע ד), ועמלק הפנימי גם הוא מרים-ראש ומהרס ומחריב כל חלקה טובה.

אבל הגרעין הפוטנציאלי קיים, וכמדומה שהמפתח העיקרי לתיקון הוא אנושיות שמִחה בפשיטות נטולת-פחד, שמחה בטהרתה הפורצת כל גבול ונושאת חן בעיני כל רואיה. מי יתן ושמחת הפורים המשולש תכניס אותנו בשתי רגליים לגאולת ניסן ומשם, דרך העומר, לקבלת תורה שהיא לנו עוז ואורה, לנו ולכל באי עולם [ויש לזכור שהספירה מתחילה בקרבן עומר-שעורים-מאכל-בהמה (כמצבנו היום, בחינת "בהמות הייתי עמך"), ומסתיימת בקרבן ראשית מן החטים, מאכל אדם ראוי לשמו, המתדמה לבוראו, יודע טוב ורע, מואס ברע ובוחר בטוב].

שבת שלום ומבורך!